

O‘QUVCHILARGA CHIZMACHILIKNI O‘QITISHDA SINFDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLARNING TUTGAN O‘RNI

O‘qituvchi Bekqulov Q. Sh.

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti o‘qituvchi

Tel.: +998902645158

Respublikamizda amalga oshirilayotgan “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonun hamda “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”ning asosiy maqsadi ta’lim tizimini jaxon talablari darajasida islox qilishdan iborat bo‘lib, bunda amalga oshirilishi lozim bo‘lgan asosiy yo‘nalishlardan biri o‘quvchilar kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishdan iborat. Isloxotlar natijasi sifatida shakllantiriladigan barkamol shaxsning mustaqil va ijodiy fikrlash sifatlarini tarbiyalash umumiy o‘rta ta’lim muassasalarining muxim vazifalaridan biri xisoblanadi. Bu borada o‘quvchilarning darsdan tashqari mashg‘ulotlarini samarali tashkil qilish muxim ahamiyat kasb etadi.

O‘quvchilarning hayotida muhim o‘ringa ega bo‘lgan dars mashg‘ulotlaridan bo‘sh vaqtlarini to‘g‘ri tashkil etish, undan oqilona foydalanishda ularga yordam berish zarur. Barcha shakllardagi darsdan va maktabdan tashqari ishlarining chuqur ichki mohiyati o‘quvchilarni ijtimoiy foydali faoliyatga faol jalb qilish, ularning tashabbusi va mustaqilligini rag‘batlantirish, individual qiziqishlari, qobiliyatlarini rivojlantirishdan iboratdir. O‘quvchilarning o‘qishdan tashqari ishlariga pedagogik rahbarlikning xususiyati ularga faqat dars mashg‘ulotlarida emas, balki ijtimoiy tashkilotlar, sinfdan va maktabdan tashqari xar xil tadbirlar, o‘quvchilarni texnik ijodkorlik va qishloq xo‘jalik tajribachiligiga bevosita jalb etish orqali xam tarbiyaviy ta’sir ko‘rsatishni amalga oshirishdir.

Maktabda texnik ijodkorlik va qishloq xo‘jalik tajribachiligining rivojlanishi o‘quvchilarning g‘oyaviy - siyosiy, mexnat, axloqiy, jismoniy va estetik tarbiyasi birligi xamda ularni milliy mafkuramiz asosida tarbiyalashga yordam berishi lozim. Maktab o‘quvchilarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari orqali ilmiy - texnik, tajribachilik, izlanish ishlarini rivojlantirishga umumiy raxbarlikni amalga oshiradi. Mexnat va kasb ta’limi o‘qituvchilari ota-onalar va o‘quvchilar faollari bilan xamkorlikda maktabda to‘garaklar, maktab ixtirochilar va rasionalizatorlar jamiyati, maktab ilmiy jamiyatining va o‘quvchilar mexnat birlashmalarining uyushmalarini tashkil qiladi. U sinf raxbarlari yordamida fan, texnika va ishlab chiqarishning ayrim tarmoqlariga ko‘proq qiziqadigan o‘quvchilarni aniqlaydi xamda ularga tumanda, shaxarda joylashgan maktabdan tashqari muassasalardagi o‘ziga mos to‘garakni topishda yordamlashadi. Chizmachiliki o‘qituvchisi o‘quvchilarni maktab fan, texnika va ishlab chiqarish xaftaligini, mamlakatimiz fani va texnikasi taraqqiyotidagi tarixiy kunlarga bag‘ishlangan maktab kechalarini tayyorlash va o‘tkazishga jalb qiladi.

Kuzatish va taxlillarimizdan shu narsa ma’lum bo‘ldiki, umumiy o‘rta ta’lim maktablaridagi an’anaviy tizimdagi kasbga yo‘naltirish ishlari jarayonida sinfdan tashqari mashg‘ulotlar

zamonaviy ta'lim, metodlari, yangi pedagogik va axborot texnologiyalari talablari asosida tashkil etish qiyinchilik bilan amalgam oshirilmoqda. Mashg'ulotlarni o'tkazish uchun metodik va uslubiy qo'llanmalar yetishmaydi va mavjudlari ham hozirgi zamon talablariga javob bermaydi.

O'quvchi yoshlarning muhim sifatleri bo'lgan mustaqil va ijodiy fikrlash, mustaqil ishlay olish qobiliyatini tarbiyalash umumiy o'rta ta'lim maktabning muhim vazifalaridan hisoblanadi. Shunga ko'ra o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish, dars mashg'ulotlarini samarali tashkil qilish alohida ahamiyat kasb etadi. Jumladan, umumiy o'rta ta'lim maktabning chizmachilik ta'limi jarayoni o'quvchilarni hayotga, kasb-hunarga tayyorlashda, ularning ratsionalizatorlik va ixtirochilik faoliyatini shakllantirishda muhim o'ringa ega. Chizmachilik fanini 68 soat (8 va 9-sinflarda) o'qitish nazarda tutilgan. Chizmachilik fanidan tuzilgan yangi o'quv dasturiga mazmun jihatdan birmuncha o'zgartirish kiritildi.

Ta'lim tizimini yanada rivojlantirish uchun barcha imkoniyatlardan to'liq foydalanilmoqda deb bo'lmaydi. Jumladan, ilg'or pedagogik texnologiyalarni chizmachilik ta'lim jarayoniga olib kirish, o'qitishni zamonaviy fan-texnika taraqqiyoti talablariga, ilmiy bilimlarning hozirgi umumiy darajasiga muvofiq takomillashtirish kabi keng qamrovli masalalar haligacha o'z yechimini kutmoqda. Bu masalalarning amalga oshirilishi o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish bilan bog'liq.

Chizmachilik ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirish, ularning mustaqil, ijodiy fikrlashlari uchun qo'llaniladigan usullarni mos ravishda tanlash, kelgusida kadrlar tayyorlashni yanada takomillashtirishda o'z samarasini beradi. Shu sababli o'qitish ishlarini takomillashtirish borasida ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Fanni o'qitish jarayonida o'quvchilarning bilish faoliyati va fazoviy tasavvurini rivojlantirish, ularda fazoviy obyektlarning tasvirini almashtirishga doir ko'nikma va malakani tarkib toptirish muammolari ham hali yetarlicha o'rganilmagan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Boburmirzo, Kukiev., Achilov, Nurbek, Norboy o'g'li & Bekqulov, Quadrat, Shaydulloyevich. (2019). Technology for creating images in autocad. European Journal of Research and Reflection in Educational Science. 7 (12), 49-54-220.
2. Shaydulloyevich, B. K. (2020). Increasing students' graphic literacy through teaching the sciences of drafting and descriptive geometry. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (4), Part II, 75-78.
3. Achilov Nurbek Norboy o'g'li, Bekqulov Quadrat Shaydulloyevich, Ko'kiyev Boburmirzo Baxodir o'g'li & Jumayev Isroil Omandovlat o'g'li (2020). Methods of developing creative abilities in children. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (10), Part II, 151-153.

4. Bekqulov Qudrat Shaydulloyevich., Kukiyeв Boburmirzo Bahodir ugli., Avazova Guzal Rustambek qizi. (2020). The works in the framework of five initiatives at chirchik state pedagogical institute in tashkent region. EPRA International Journal of Research and Development, 5 (3), p. 411-412.
5. Boizaqova, S. A., Bekqulov Q.Sh. (2021). Ko'rinishlar mavzusni tushuntirishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyat. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(3), 96-101.
6. Ko'kiyev, J. S., Bekqulov Q.Sh. (2021). MUHANDISLIK GRAFIKASI FANLARINI BOSHQA FANLAR BILAN BOG'LIQLIGI. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(3), 34-39.
7. Bekqulov Q.Sh. (2021). Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarni grafik savodxonligni oshrish. "Экономика и социум" №10(89), С. 1314-1319.
8. Bekqulov Q.Sh. (2021). Ortogonal proyeksiyalarni qayta tuzish usullaridan foydalanib talabalarning fazoviy tassavurlarini rivojlantirish. "Экономика и социум" №10(89), С. 1314-1319.
9. Q.SH.Bekqulov. (2020) Chizmachilik va chizma geometriya fanlarini o'qitish orqali o'quvchilarning grafik savodxonligni oshrish. Maktab va hayot, № 2, 3-4.
10. Achilov N N., Ko'kiyev.B.B., Bekqulov.Q.Sh., Yaqqol atsvirlarni bajarishda AutoCAD dasturidan foydalanib loyihalash, Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, № 2, 122-125.
11. Qudrat Shaydulloyevich Bekqulov, Yig'ish chizmalarini detallarga ajratishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 1 (3), 321-325.
12. Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Chizmachilik fanidan o'quvchilarning fazoviy tasavvurini oshirishda tugallanmagan chizmalardan foydalanish. Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, № 3, 111-113.
13. Xalimov M., Bekqulov Q. Chizmachilik fanini o'qitishda interaktiv metodlarni qo'llash zaruriyati. Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, № 3, 102-105.
14. Boizaqova Sh.A., Bekqulov Q.Sh. Ko'rinishlar mavzusni tushuntrishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyati. Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, № 3, 117-120.
15. Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Muhandislik grafikasi fanlarida talabalar chizma bajarishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar. Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, № 3, 107-111.
16. Bekqulov Q.Sh., Boizaqova Sh.A. Muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan bog'liqligi. Муғаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў, № 3, 113-117.

17. Bekqulov Q.Sh. O'quvchilar yo'l qo'yadigan tipik xatolarni tizimga solish va prognoz qilish oldini olish choralari. Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў, № 3, 105-107.
18. Sherxanova.D.K bitruv malakaviy ish.2018 y.
19. Murodov, Sh.K va boshkalar, (2020). Chizma geometriya. Oliy pedagogika o'kuv yurtlari uchun darslik, Toshkent, "Iqtisod-moliya".
20. Kokiyev, B.B. (2020). Present-day problems of drawing science. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (4), 203-205.
21. Valiev, A'zamjon Ne'matovich. "Oddiy geometrik shakllarning istiqbolli xususiyatlari va uni o'rganishdagi masalalar haqida". CENTRAL ASIAN JOURNAL OF NAZARIY VA AMALIY FANLAR 2.4 (2021): 54-61.
22. Boburmirzo, Kukiev., Achilov, Nurbek, Norboy o'g'li & Bekqulov, Quadrat, Shaydulloyevich. (2019). Technology for creating images in autocad. European Journal of Research and Reflection in Educational Science. 7 (12), 49-54-220.
23. Shaydulloyevich, B. K. (2020). Increasing students' graphic literacy through teaching the sciences of drafting and descriptive geometry. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (4), Part II, 75-78.
24. Achilov Nurbek Norboy o'g'li, Bekqulov Quadrat Shaydulloyevich, Ko'kiyev Boburmirzo Baxodir o'g'li & Jumayev Isroil Omandovlat o'g'li (2020). Methods of developing creative abilities in children. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (10), Part II, 151-153.
25. Bekqulov Quadrat Shaydulloyevich., Kukiyeu Boburmirzo Bahodir ugli., Avazova Guzal Rustambek qizi. (2020). The works in the framework of five initiatives at chirchik state pedagogical institute in tashkent region. EPRA International Journal of Research and Development, 5 (3), p. 411-412.
26. Boizaqova, S. A., Bekqulov Q.Sh. (2021). Ko'rinishlar mavzusni tushuntirishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyat. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(3), 96-101.
27. Ko'kiyev, J. S., Bekqulov Q.Sh. (2021). MUHANDISLIK GRAFIKASI FANLARINI BOSHQA FANLAR BILAN BOG'LIQLIGI. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(3), 34-39.